

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARDA BOLALAR UCHUN MARKAZLARNING AXAMIYATI

Surxondaryo viloyati Boysun tumani 4-sonli DMTT tarbiyachisi

Ravshanova Mavjuda Mansurovna

Boysun tumani 4-son DMTT tarbiyachisi

Cho'tboyeva Muborak Yo'ldoshevna

Boysun tumani 4-son DMTT tarbiyachisi

Abdurahimova Rohila Axadovna

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish yo'llari, maktabgacha ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish mazmuni, maktabgacha ta'lim jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etish usullaridan foydalanish haqida so'z boradi.*

Kalit so'zlar: *maktabgacha ta'lim, pedagog, innovatsiya, faoliyat, takomillashtirish, texnologiya, malaka, jarayon, zamonaviy, rivojlanish, usullar.*

KIRISH

Bolani har tomonlama rivojlantirish uning insoniyat tajribasi, bilimlari, qobiliyati va madaniyatining saqlovchisi bo'lgan kattalar bilan muloqoti tufayli insoniyatning ko'p asrlik tajribasini o'zlashtirish asosidagina amalga oshiriladi. Bu tajribani faqat insoniy muloqotning eng muhim vositasi - til orqaligina berish mumkin. Til – hayotimizning ajralmas qismi bo'lib, biz unga o'z-o'zidan bo'lishi shart bo'lgan narsa sifatida qaraymiz. Tilning o'zi nima, biz unda qanday so'zlayapmiz, biz qanday qilib so'zlashni o'rganishimiz haqida esa unchalik ko'p o'ylab ham o'tirmaymiz.

Zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkilotlari – bola o'z rivojlanishi uchun eng ahamiyatli sohalarda va jihatlarda kattalar va tengdoshlar bilan keng hissiy-amaliy o'zaro muomala tajribasini oladigan joydir, maktabgacha ta'lim muassasalarida bola o'z ehtiyojlari, qobiliyatlari va imkoniyatlariga muvofiq holda individual rivojlanishiga bo'lgan huquqini shu jarayon uchun tashkiliy-pedagogik sharoitlar yaratilgan holda amalga oshiradi; pedagog o'zining kasbiy va shaxsiyat fazilatlarini rivojlantiradi, rahbar, bolalar va pedagoglar faoliyatining muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi; muassasa ota-onalarning o'z bolalari uchun ko'zda tutgan kelajagi yuzasidan fikrlari xususiyatlarini inobatga oladi va ularni bolalar bilan, hamda ta'limiy jarayonning barcha ishtirokchilari bilan konstruktiv-hamkorlik munosabatlarini ro'yobga chiqarishga yo'naltiradi. Bugungi kunda ta'lim sohasida turli xususiyatdagi, yo'nalishdagi va ahamiyatdagi nihoyatda ko'p innovatsiyalar mavjud, katta yoki kichik ko'lamli davlat islohotlari o'tkaziladi, ta'limning tashkil etilishiga, mazmuniga, uslubiyotiga, texnologiyasiga yangiliklar kiritiladi.

METOD VA METODOLOGIYASI

Tarbiyachi o'quv materialini bolalarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda ularga munosib tarzda yetkazadilar. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagogik jamoasining o'rni shundan iboratki, ular har bir bolaning qiziqishi, qobiliyati va ehtiyojini inobatga olgan holda mos keladigan maqsadlar qo'yishlari, bolalardagi tabiiy qiziqishlarni qo'llabquvvatlashlari, ularda borliqni birgalikda o'zlashtirish ko'nikmalarini shakllantirishlari kerak. Bola rivojlanishining o'ziga xosligini inobatga olishda avvalo shuni tushunib yetish kerakki, barcha bolalar rivojlanishning ma'lum bosqichlarini bosib o'tadilar, biroq bunda har bir bola noyob va takrorlanmasdir. Tarbiyachilar bolalarni aynan bir xil, o'xshash narsalar va faoliyat turlari bilan ta'minlashlari uchun ularning o'ziga xos, boshqalardan ajralib turadigan rivojlanish ko'rsatkichlari to'g'risida to'liq tasavvurga ega bo'lishlari lozim. Shuningdek, tarbiyachilar bir xil yoshdagi bolalarning qobiliyatlari va qiziqishlaridagi farqlarga e'tibor bilan munosabatda bo'lishlari kerakligini mutaxassislar alohida ta'kidlashadi. Masalan: Quvnoq matematika: Xon qizini sanaymiz! Buning uchun siz hovlingizdan bir nechta yapaloq shakldagi toshlarni bolangiz bilan birga to'playsiz. Ularning bir nechtasiga Xon qizlarini rasmini chizib, ularning hollarini sanagan holda joylashtirasiz va boshqa toshlarga aynan usha sonlarni yozasiz. Qo'shish, ayirish va barobar belgilarini ham yozib olasiz. Tayyorlagan xonqizlaringizning qo'yilgan hollarini soni bo'yicha arifmetik ishlanmalar tayyorlab farzandingiz bilan birga hisoblaysiz. Mantiqiy o'yin: Raqamli moychechak Kerak bo'ladigan jihozlar: A4 formatdagi oq qog'oz, flamaster, rangli stiker qalamchalari. Oq qog'ozga flamaster orqali moychechak tanasini chizib olamiz va o'rtasiga istaganizcha sonlarni yozamiz. Alohida rangli stiker qalamchalariga shu sonlarni biron belgilar yordamida joylashtiramiz. Farzandingizdan aynan shu rangli stikerlar orqali moychechak yaproqlarini shakllantirishini so'rang (belgilar va sonlar mos kelgan holda) Rasm chizamiz: Barmoqlarimiz bilan chizamiz. Kerak bo'ladigan jihozlar: A4 formatdagi oq qog'oz, rangli bo'yoqlar, flamaster. Kerakli rang tanlanib uni barmoqlarimizga botiramiz va qog'ozga bosib tushiramiz. Tayyor shakllarga flamaster yordamida ishlov beramiz. Xarakatli o'yin o'ynaymiz: To'pni yumalat! Bu o'yinda bolalarga to'pni yumalatish va ilib olish o'rgatiladi, ularda harakatchanlik xususiyatlari tarbiyalanadi. Bolalar polda doira bo'lib o'tiradilar (oyoqlarini kerib, oldinga uzatadilar yoki chordana qurib o'tirib oladilar). Ota-onalar qo'lida to'p ko'tarib doiraning o'rtasida o'tiradi. U to'pni navbat bilan har bir bolaga qarab yumalatadi, bolalar ilib olgan to'pni yana ota-onasiga yumalatadilar va mana shu harakatlarni o'zlashtirib olganlaridan so'ng, doira markazida o'zingizning o'ringizga bolalardan birontasi o'tirishi mumkin.

TADQIQOT NATIJASI

—Ilk qadam davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida quyidagi rivojlanish markazlari faoliyati yuritilishi nazarda tutiladi: - Qurilish va konstruksiyalash markazi - Syujet-rolli o'yinlar va dramalashtirish markazi - Til va nutq - Ilm-fan va tabiat markazi - San'at markazi - Musiqa va ritmika markazi.

Rivojlanish markazlari bolalarga o'zlarining shaxsiy ko'nikmalari va qiziqishlaridan kelib chiqqan holda ta'lim-tarbiya jarayonini mustaqil individuallashtirish imkoniyatini beradi. Tarbiyachi-pedagoglar rivojlanish markazlarida bolalarning yordamchilari rolini o'ynaydilar, mashg'ulotlar olib boriladigan joyda imkoniyatlar kengligini ta'min etadilar va har bir bola individual rivojlanishi darajasini egallay olgan xolda faoliyat turlarini rejalashtiradilar. Kun tartibi turli mashg'ulot turlarini o'zida qamrab olishi lozim: kichik guruhlarda birgalikda va tarbiyachi hamkorligida yakka tartibda (individual) yoki mustaqil (ular tomonidan tanlagan mashg'ulotlarga vaqt ajratish kerak, chunki bolalar ongli tanlab olishni o'rganadilar, o'z qiziqish va qobiliyatlarini amalga oshiradilar). Bolalarning o'z tanlovlarini amalga - oshirishi, muammolarni hal etishi, atrofdagi kishilar bilan birgalikda harakat qilishi, individual maqsad qo'yishi va unga erishishni bilishlari lozim. Faollik markazlarini tashkil etish va rahbarlik guruhlardagi markazlar shunday tarzda yaratilishi kerakki, u bolaga mustaqil tanlash imkonini bersin.[3.56.] Har bir guruhda 5 ta markazlar bo'lib, ularning har birida izlanish va o'yinlar uchun yetarli miqdordagi materiallar saqlanadi. Qurilish va konstruksiyalash markazida turli xil va shakldagi qurilish elementlari mavjud bo'lib, bolalar ulardan o'z fantaziyasiga tayangan xolda inshootlar bunyod etadilar: misol uchun ko'rgan tarixiy obidalari, uylar, garajlar, ferma va shu kabilar. Qurilish bilan mashg'ul bo'lgan bolalar bu yerda juda ko'p narsalarni o'zlashtirib oladilar. U bolalarning matematik qobiliyatlarini rivojlantirishga, ijtimoiy ko'nikmalarni egallashga yordamlashadi, muammolarni hal etish tajribasini beradi. Bu yerda, shuningdek, ijodiy yondashishni namoyon etish va bajariladigan ishga diqqatni jalb etishni o'rganish mumkin.

MUHOKAMA

Ushbu markazga tarbiyachilar va bolalar xoxish-istagiga ko'ra ko'plab turli narsalarni –o'yinchoq mashinalar, yuk mashinalari, samolyotlar, gazlama bo'laklarini qo'shib qo'yish mumkin. Syujet-rolli o'yinlar va dramalashtirish markazida bolalarda haqiqiy hayotdan olingan kichik na'via ko'rinishlarini o'ynashga xoxish-istak uyg'otish uchun albatta kerakli kiyimlar va boshqa narsalar bo'lishi zarur. Bular ularda atrofda nimalar sodir bo'layotganini anglash, ularni ajrata olish hamda hayotda o'z o'rinlarini tushuni yetishlariga yordam beradi. Til va nutq markazida kitoblar va eshitish hamda yozish uchun o'quv qurollari mavjud bo'ladi. Bu tinch burchak bo'lib, unda bolalar kitoblarni qarab chiqishlari, bir-birlariga o'qib berishlari mumkin. Shuningdek, bu yerda tarbiyachi yoki ko'ngilli yordamchi bolalarga kitobni ovoz chiqarib o'qib berishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida tashkil etiladigan rivojlanish markazlaridagi jarayonlar bolalarning doimiy ravishda yangi bilimlarni o'zlashtirishga, mustahkamlashga yordam beradi. Bolalarni o'z bilimini mustaqil ravishda to'ldirib borish, kechayotgan yangilanish jarayonlariga munosib moslashib borishga o'rgatish rivojlanish markazlarining asosiy maqsadidir. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib boriladigan rivojlanish markaz faoliyatlarida bolalarga quyidagilar

o'rgatiladi - muammolarni eta olish; -ijodiy, tafakkur va ixtirochilik imkoniyatlarini namoyon etish; - odamlar, jamiyat, mamlakat, atrof-olam to'g'risida g'amxo'rlik qilishni. Oqilona tashkil etilgan sog'lom ijtimoiy-ma'naviy muhit bolalarda izlanishga, tashabbus ko'rsatishga va ijodkorlik qobiliyatlarini namoyon etishga rag'bat uyg'tadi.

REFERENCES:

1. O.Q.Tolipov, M.Usmonboyeva. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari.-T.: «Fan»2006 yil, 298b.
2. Egamnazarova Sh. M. —Tarbiyaviy ishlar metodikas Ilim ziyo T.: 2016y.
3. O'quv qo'llanma.
4. —Ilk qadam davlat o'quv dasturi. -T.: 2022 yil.
5. Sodiqova SH.A. Maktabgacha ta'limda markazlar faoliyati va uslubiyoti. T.: 2022yil.